

İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Curriculum For the Visual Arts Education Course at Primary School in Accordance with the Teacher Opinions

Murat Ertürk

Sakarya Üniversitesi, Türkiye

merturk@sakarya.edu.tr

Özet

Bir öğretim programının başarılı olup olmadığının belirlenmesi söz konusu olduğunda, program ile onun başlıca uygulayıcıları olan öğretmenlerin programı benimsemeleri arasında bir doğru orantı olduğu söylenebilir. Bu açıdan Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin görüşleri, Görsel Sanatlar dersi öğretim programının geleceği açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın konusunu, ilköğretim ikinci kademedeki Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin, 2006 yılından itibaren uygulanan öğretim programına ilişkin görüşleri oluşturmaktadır. Bu çalışma içerisinde değerlendirmeye alınan bulgular, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Bursa İli merkez üç ilçeye bağlı (Osmangazi, Nilüfer, Yıldırım) resmi 30 ilköğretim okulunda görev yapan 39 Görsel Sanatlar dersi öğretmeni ile yapılan anket sonucunda elde edilen bulguların bir bölümünü oluşturmaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin yeni programı eskisine kıyasla daha iyi buldukları fakat uygulama sırasında sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir. Yaşanan sıkıntıların öncelikle fiziki altyapının yetersizliğine dayandığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenler, hizmet içi eğitimlerin yetersiz olması, değerlendirme formlarının işlevini yerine getirememesi, dört sanat disipliniinde yer alan etkinliklerin uygulanamaması gibi sorunları belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular doğrultusunda belirlenen alanlarda programın geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülen önerilerde bulunulmuştur.[‡]

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar; Yapılandırıcılık; İlköğretim; Öğretmen; Program.

Summary

When it comes to determining the success of a curriculum, there is perhaps direct correlation between the curriculum and the teachers who are the primary practitioners; and whether or not

[‡]Bu çalışma 2011 yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Yrd. Doç. Gonca Erim danışmanlığında tamamlanan "İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı Yüksek Lisans Tezi'nden derlenmiştir.

they would adopt the new curriculum. In this respect, the views of Visual Arts teachers have great importance for the future of Visual Arts Education curriculum.

This research study focused on the Elementary Second-Grade-Level Visual Arts teachers' views and reflections on the new standards set by the curriculum taken effect in 2006 by the State Department of Education (MEB). Findings in this study constitute the partial findings collected through a survey questionnaire, applied at 30 public elementary schools in three central districts- Osmangazi, Yıldırım, Nilüfer- of Bursa, Turkey in 2009-2010 School-Year with 39 Visual Arts teachers.

The problems encountered were primarily about the lack of physical, environmental facilities at schools. In addition, the teachers also reported problems such as lack of in-service training; non-functional evaluation forms; and not having chance to include activities and lessons of four areas of Discipline-Based Art Education. Based on the findings new strategies were suggested to improve effectiveness in certain areas, this may also help to further-develop the new art education curriculum content.

Key Words: *Visual Arts; Constructivism; Primary School; Teacher; Curriculum.*

Giriş

Tarih içerisinde meydana gelen değişimler günlük yaşamı, sanatı ve müziği etkilediği gibi öğrenme ve öğretme üzerinde de etkili olmuş; günümüze gelene kadar öğrenme, öğretme eylemi ve bilginin doğası üzerine birçok teori geliştirilmiştir.

Günümüzde eğitimciler bilginin nasıl öğretileceği konusuna yoğunlaşmış; çağın gerektirdiği şekilde bilgiyi pratiğe dökme, yaratıcı düşünme ve çözüm üretme gibi bireyin geliştirilebilir becerileri önem kazanmıştır. Eğitim sistemleri, toplumların amaçlarına ve ihtiyaçlarına yönelik insan yetiştirmeyi hedeflediğinden çağdaş ülkelerdeki program geliştirme çabaları, çağın getirdiği özellikleri dikkate alarak yeniden düzenlemeye yönelmiştir. Çağdaş toplumlar zamanın getirdiği değişimlere ayak uydurmak için, bilgiyi yorumlamadan, doğrudan alan bireyler yetiştirmek yerine bilgiyi analiz eden, yorumlayan, yaratıcı, bilgi üreten insanlar yetiştirmeye yönelmiştir. Örtüşen amaçlar göz önüne alındığında çağdaş eğitim sistemleri içerisinde sanat eğitime önemli bir rol düşmektedir. San'a (1979) göre sanat eğitimi, kişiliğin uyumlu bir bütün olarak gelişimi sürecinde genel eğitimi bütünleştiren ve kişideki yaratıcı, üretici güçleri geliştirmeyi amaçlayan bir süreci kapsamaktadır (s.5). Sanat eğitiminin amaçladığı bu tür güçleri, bireyin günlük yaşamından, edindiği mesleğe kadar yaşamının her anına yansıtılması genel eğitim sisteminin de beklentilerinden biridir.

Eğitim sisteminin beklentilerini karşılayacak ve bireyin gelişim sürecinde etkili olacak bir öğretim programının başarısı ile onun başlıca uygulayıcıları olan öğretmenlerin programı ne kadar benimsedikleri arasında bir doğru orantı kurulabilir. Bu fikirden yola çıkılarak yapılan araştırmada, 2006 yılında yürürlüğe giren programın getirdiği yeni anlayış ve kazanımların, Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri tarafından nasıl karşılandığının ve programın pratikte uygulanabilirliğinin tespiti; olumlu-olumsuz yönlerinin, öğrencilere kazanımların ne kadarının edindirilebildiğinin ve programın öğretmenler tarafından hangi düzeyde anlaşıldığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

Günümüzde uygulanan öğretim programı incelendiğinde bir önceki programdan farklı bir anlayışa ve yapıya sahip olduğu görülebilmektedir. Öncelikle, adı 'Resim-İş' olan dersin yerine ders içerisindeki etkinliklerin sadece salt resim eğitime yönelik olmayan; heykel, seramik gibi üç boyutlu; grafik, özgün baskı gibi iki boyutlu sanat alanlarını içeren 'Görsel Sanatlar' adı kullanılmıştır.

Anlayış olarak bakıldığında, M.E.B. (2006) programın temel yaklaşımını şu sözlerle belirtmektedir: "*Çoğu gelişmiş ve bazı gelişmekte olan ülkelerde 'yapılandırıcılık' tanımlamasıyla 'öğrenci merkezli'*

yeni bir eğitim uygulama modelinin hayata geçirildiği gözlenmekte, 'öğrenci merkezli' eğitim modelinin çağın ve günün gereklerine daha uygun olduğu düşünülmektedir" (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, s.7). Öğrenme sürecinde birey, aktif ve yaratıcıdır fakat bireyseldir. Bireysel olarak öğrenme işini yeniden organize etmek, bilgiyi pasif olarak almak yerine bilgiyi kendine mâl etmektir (Erdamar ve Demirel, 2008, s.630). Bu sebeple programın geliştirilmesinde öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını gerektiren yapılandırıcı bir yaklaşım esas alınmıştır.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 'Görsel Sanatlarda Biçimlendirme', 'Görsel Sanat Kültürü' ve 'Müze Bilinci' şeklinde üç öğrenme alanına ayrılarak bir önceki programdan yapısal olarak farklılık göstermektedir. Ayrıca bir önceki programda yer alan Atatürkçülük konuları, yeni programda da korunmuştur. Atatürkçülük ile ilgili konular ayrı bir başlık altında verilerek, Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar tablolarla gösterilmiş ve çizelgelerle desteklenmiştir. Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri arasında hâkim olan belirli gün ve haftalara ilişkin konuların yeni programda yer almadığı yanılığının aksine, önceki programda yer alan belirli gün ve haftalarla ilgili konular tablolar şeklinde programda yer almaktadır.

Yeni program ile aktif öğrenmeye dayalı öğrencinin bilgiyi yapılandırarak öğreneceği bir Görsel Sanatlar dersi hedeflenmiş; programa sanat tarihi ve sanat eleştirisi gibi alanlarda dersin amacına uygun yeni boyutlar eklenmiştir.

Programın bir diğer özelliği ise bir önceki programda yer almayıp, yeni programla birlikte gelen bir özellik olan kazanımlar bölümüdür. Üç öğrenme alanı da kendine özgü kazanımları içerir. Bu kazanımlar, öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkların tümünü kapsamaktadır. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar ayrı başlıklar altında öğrencinin düzeyine göre önem sırası gözetilmeksizin numara verilerek gösterilmiştir.

Yeni programın takındığı esnek tavır göze çarpmaktadır. Çünkü Görsel Sanatlar dersi öğretmeni, programda verilen örnek etkinliklerden yararlanabileceği gibi kendi yaratıcılığını katabileceği etkinlikler de oluşturabilir. Görsel Sanatlar dersi öğretmenin dikkat etmesi gereken nokta, hazırlayacağı etkinlikleri dersin kazanımlarıyla ilişkilendirme durumudur. Hazırlanan etkinlikler tek bir kazanıma yönelik olabileceği gibi birçok kazanımı da içerebilir.

Görsel Sanatlar dersi öğretim programı, 'Görsel Sanatlarda Biçimlendirme', 'Görsel Sanat Kültürü' ve 'Müze Bilinci' şeklinde üç öğrenme alanından oluşmaktadır.

Görsel sanatlarda biçimlendirme: *"Çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekân, renk gibi görsel sanat öğeleri ile denge, vurgu, ahenk, değişiklik, hareket, ritim, dereceleme, oran-orantı gibi sanatsal düzenleme ilkelerinin, seçilen etkinlik, önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde sezdirildiği, duyumsatıldığı, geliştirildiği ve pekiştirildiği bir öğrenme alanıdır"* (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 2006, s.11). Kişinin duygu ve düşüncelerini dışa vurması, bunlara bir anlam yükleyerek yeni bir biçim ortaya koyması açısından bu öğrenme alanı dersin temelini oluşturmaktadır.

"Görsel sanat kültürü öğrenme alanında, öğrencilerin ulaşmaları beklenen kazanımlar, 'estetik', 'sanat eleştirisi', 'sanat tarihi' gibi varlığını sanattan alan diğer disiplinlerin birbiri içine geçirilerek sarmal olarak verilmesiyle oluşturulmuştur" (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 2006, s.12). Program bu öğrenme alanı ile sanat eseri üretmesinin yanı sıra bir sanat eserine bakmayı bilen, sanatın ve sanatçının toplumlarda yerini ve önemini kavrayabilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Müze etkinliklerini içeren 'Müze Bilinci' öğrenme alanında müze eğitimi, tarih bilinci ile öğrencilerin kültürel düzeylerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. M.E.B.'e (2006) göre bu öğrenme alanı ile

öğrencilere, ülkesinin kültürel ve tarihsel mirasının farkına vararak kültür bilinci edindirilebilir; yeni yaratımlar ortaya koydurulabilir ve içinde bulunduğu toplumu, coğrafyayı ve farklı kültürleri kavraması sağlanabilir (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, s.13). Bu alanda öğrenme mekânları sadece müzeleri değil, müzelerle birlikte ören yerlerini, anıtları, tarihî yapıları, sanat galerilerini vb. içine alacak şekilde geniş tutulmaktadır.

Yöntem

İlköğretim okullarındaki ikinci kademe Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin, yeni öğretim programına ilişkin görüşlerini öğrenmeyi amaçlayan bu çalışmada; tarama modeli kullanılmıştır. Tarama için hazırlanan 38 önermenin bulunduğu anket formu öğretmenlere uygulanmış, anket uygulaması sonucunda doldurulan formlar değerlendirilmiştir. Hazırlanan anket formu dört bölümden oluşmakta, anketin birinci bölümünde, öğretmen ve okul bilgilerinin tespiti amaçlanmaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde programa ilişkin görüşlerin; üçüncü bölümde ders işlenişine ilişkin görüşlerin; dördüncü bölümde ise öğretmenlerin programı uygulamada zorlandıkları ve değiştirilmesini istedikleri alanları belirtebildikleri ihtiyaca ilişkin görüşlerin belirlenmeye çalışıldığı önermeler bulunmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamında 39 Görsel Sanatlar dersi öğretmenine uygulanan anket formundan veriler toplanıp, frekans ve yüzde kullanılarak analiz edilmiştir. Hazırlanan tablolarda ortaya çıkan veriler belirtilerek, gerekli yorumlarla desteklenmiştir.

Hizmet İçi Eğitim ve Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular

Tablo 1. Öğretmenlerin cinsiyet, eğitim düzeyleri ve mesleki deneyim sürelerine göre dağılımları

Cinsiyet	f	%
Bay	10	26
Bayan	29	74
Eğitim Düzeyi	f	%
Ön Lisans	-	-
Lisans	34	87
Yüksek Lisans	3	8
Diğer	2	5
Mesleki Deneyim Düzeyi	f	%
1-5 yıl	3	8
6-10 yıl	1	3
11-15 yıl	10	26
16-20 yıl	10	26
20 yıl ve üzeri	15	37
Toplam	39	100

Anket uygulamasına katılan 39 öğretmenin %74'ü bayan, %26'sı erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Tablodan da görüldüğü üzere anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %87'si lisans, %8'i yüksek lisans mezunu olduğunu belirtmiştir. Ön Lisans seçeneğinin işaretlenmediği anket formlarında,

öğretmenlerin %5'i diğer seçeneğini işaretlemiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen öğretmenler, Bursa Eğitim Enstitüsü mezunu olduklarını anket formunda belirtmişlerdir.

Mesleki deneyim sürelerine bakıldığında ise, %37'sinin 20 yıl ve üzeri mesleki deneyim süresine sahip olduğu görülmektedir. %8'i 1-5 yıl arasında, %3'ü 6-10 yıl arasında, %26'sı 11-15 yıl ve 16-20 yıl arasında mesleki deneyim süresine sahiptirler.

Anket formunun birinci bölümünün son kısmı olan ve Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim durumlarının belirlenmesinin amaçlandığı bölümden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına katılım durumları

Önermeler (n=39)	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Bulduğum bölgede, programın tanıtımı için hizmet içi eğitim, seminer ve sunumlar yapıldı.	20	51	19	49
Programın tanıtımı için yapılan hiçbir hizmet içi eğitim, seminer veya sunuma katılmadım.	18	46	21	54

Öğretmenlerin %51'i bulunduğu bölgede programa ilişkin hizmet içi eğitim, seminer veya sunum yapıldığını belirtirken, %49'u aksi yönde görüş belirtmiştir. Yapılan hizmet içi eğitimlere, öğretmenlerin %46'sı katılmadığını belirtirken, %54'ü katıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %51'inin programa ilişkin hizmet içi eğitim programlarının yapıldığından haberdar olup, %46'sının bu programlara katılmadığı anlaşılmaktadır.

Programa ilişkin önermeler ile ilgili bulgular

Anket formunun ikinci bölümü, Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin programa ilişkin genel görüşlerini belirlemeye yönelik önermeleri içermektedir. 23 önermenin bulunduğu bölümden elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Görsel Sanatlar dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Önermeler (n=39)	Evet		Hayır		Bazen	
	f	%	f	%	f	%
1 Programın tanıtımı için yapılan hizmet içi eğitim, seminer veya sunumların yeterli sayıda olmadığını düşünüyorum.	31	79	3	8	5	13
2 Hizmet içi eğitimlerde sadece teorik değil, uygulamalı eğitim de verilmesinin yararlı olacağını düşünüyorum.	34	87	-	-	5	13
3 2006 yılında yürürlüğe giren Görsel Sanatlar Dersi öğretim programını, bir öncesine kıyasla daha iyi buluyorum.	19	48	8	20	12	32
4 Eski Resim-İş dersi programına yeni yaklaşımlar ve konular eklenerek Görsel Sanatlar Dersi adını almasını, dersin amacına uygun olumlu bir yenilik olarak görüyorum.	33	84	2	5	4	11

5	Programın işlenebilmesi için okulumuzdaki fiziki ortamın yeterli olduğunu düşünmüyorum.	26	67	9	23	4	10
6	Yeni program ile daha fazla çalışma gereksinimi duyuyorum.	12	31	14	36	13	33
7	Yapılandırmacı Yaklaşım kavramı hakkında eksikliklerim olduğunu düşünüyorum.	19	49	6	15	14	36
8	Programın getirdiği yaklaşımlarla ilgili bilgi edinmede, kaynak eksikliği yaşıyorum.	19	48	10	26	10	26
9	Programın öğrenme alanları şeklinde yapılandırılmasını yerinde ve gerekli buluyorum.	23	59	3	8	13	33
10	Programda, 4 sanat disiplinine (Sanat Tarihi, Uygulama, Estetik, Sanat Eleştirisi) yeteri kadar yer verildiğini düşünüyorum.	19	49	13	33	7	18
11	Öğrencilerin ürün dosyası oluşturmasını olumlu buluyorum.	31	79	1	3	7	18
12	Performans ödevlerini, öğrenciyi araştırmaya sevk etmesi açısından faydalı buluyorum.	26	67	6	15	7	18
13	Çocukların gelişim süreçlerini takip edebilmek açısından değerlendirme formlarının doldurulmasını olumlu buluyorum.	9	24	15	38	15	38
14	Değerlendirme sürecine yönelik formların fazla oluşunun, öğretimi olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	34	87	-	-	5	13
15	Öğrenci sayısının fazlalığının, değerlendirme formlarının doldurulmasını ve takibini zorlaştırdığını düşünüyorum.	35	90	-	-	4	10
16	Değerlendirme formlarının hedeflediği amaçlara ulaştığını düşünmüyorum.	25	64	3	8	11	28
17	Öğrencilerin doldurduğu Öz Değerlendirme Formu'ndaki soruların yeterince açık olmadığını düşünüyorum.	23	59	4	10	12	31
18	Programda yer alan etkinliklerde, bilgisayar ve diğer bilgi teknolojilerinden faydalanılmasını olumlu buluyorum.	35	90	1	3	3	7
19	Programın kolay anlaşılabilir ve uygulanabilir nitelikte olduğunu düşünüyorum.	14	36	6	15	19	49
20	Programın, bölgesel ve yöresel farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlandığını düşünüyorum	8	21	22	56	9	23
21	Konuların öğrencilerin ilgi ve beklentilerine yönelik hazırlandığını düşünüyorum.	12	31	16	41	11	28
22	Programın öğrenciyi araştırmaya sevk ettiğini düşünüyorum.	18	46	5	13	16	41
23	Programın hedeflediği estetik amaçları kazandırmada yeterli olmadığını düşünüyorum.	15	38	3	8	21	54

Anket formunun ikinci bölümünde, Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin programa ilişkin görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı önermelere yer ayrılmıştır. Bu bölümün ilk önermesinde, anket uygulamasına

katılan 39 öğretmeninden %79'unun 'Evet' seçeneğini işaretlemesi ile programın tanıtımı için yapılan hizmet içi eğitimleri yeterli sayıda bulmadığı anlaşılmaktadır.

İkinci önermede, katılımcı öğretmenlerin %87'si gibi büyük bir çoğunluğunun hizmet içi eğitimlerde yalnızca teorik değil uygulamalı eğitim de verilmesinin yararlı olacağı görüşünde oldukları görülmektedir. Bir sonraki önermede, anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %48'sinin 'Evet' seçeneğini işaretleyerek 2006 yılında yürürlüğe giren Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programını, bir önceki programa kıyasla daha iyi buldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin %32'sinin 'Bazen' seçeneğini işaretleyerek kesin bir görüşe sahip olmadıkları; 'Hayır' seçeneğini işaretleyen %20'lik kısmın ise, eski programı daha iyi buldukları anket sonuçlarından görülebilmektedir.

Dördüncü sıradaki "Eski Resim-İş dersi programına yeni yaklaşımlar ve konular eklenerek Görsel Sanatlar dersi adını almasını, dersin amacına uygun olumlu bir yenilik olarak görüyorum." önermesinde ise %84 gibi büyük bir çoğunluğun görüşünü 'Evet' olarak belirtmesi ile dersin adının değişikliğinin öğretmenler tarafından olumlu karşılandığı anlaşılmaktadır. Programın işlenebilmesi için okuldaki fiziki ortamın yeterliliğine ilişkin 5 numaralı önermede, öğretmenlerin %67'si okulundaki fiziki ortamın yeterli olmadığını düşünürken, %23'ü aksi yönde görüş belirtmiştir. Aksi yönde görüş bildiren öğretmenlerin okullarında Görsel Sanatlar dersine ait bir atölyeye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Anket sırasında yapılan gözlemlerde, kullanılan atölyelerin Görsel Sanatlar dersi düşünülerek, derse özel yapılan bir alan olmadığı; var olan sınıfların ya da tiyatro için kullanılan alanların atölyeye çevrildiği ve öğrenci fazlalığı yüzünden doğru şekilde kullanılmadığı görülmüştür.

6 numaralı önermede, öğretmenlerin %36'sı 'Hayır' seçeneğini işaretleyerek yeni program ile daha fazla çalışma gereksinimi duymadıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin %31'i 'Evet' seçeneğini işaretleyerek daha fazla çalışma gereksinimi duyduklarını belirtirken, %33'ünün kesin bir görüşe sahip olmadıkları anket sonuçlarından görülmektedir.

"Yapılandırmacı yaklaşım kavramı hakkında eksikliklerim olduğunu düşünüyorum." şeklindeki 7 numaralı önermede, katılımcı öğretmenlerin %49'u 'Evet' seçeneğini işaretleyerek Görsel Sanatlar dersi öğretim programının temel yaklaşımı olan yapılandırmacı yaklaşım hakkında eksiklikleri olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin %48'inin 'Evet' seçeneğini işaretlediği 8 numaralı önermede, öğretmenlerin programın getirdiği yaklaşımlarla ilgili bilgi edinmede, kaynak eksikliği yaşadıkları görülmektedir. Anket sırasında yapılan gözlemlerde, öğretmenlerin ellerinde kılavuz kitapların dışında yapılandırmacı yaklaşıma ilişkin bir kaynak olmadığı gözlenmiştir.

Programın üç öğrenme alanında yapılandırılmasına ilişkin 9 numaralı önermede, anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %59'u bu yapılandırmayı yerinde ve gerekli bir yenilik olarak gördüklerini belirtmişlerdir. "Programda, 4 sanat disiplinine (Sanat Tarihi, Uygulama, Estetik, Sanat Eleştirisi) yeteri kadar yer verildiğini düşünüyorum." önermesini yanıtlayan öğretmenlerin %49'u 'Evet' seçeneği işaretleyerek, programda 4 sanat disiplinine yeteri kadar yer verildiği görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Ürün dosyası oluşturulmasına ilişkin bir sonraki önermeyi yanıtlayan öğretmenlerin %79 gibi büyük çoğunluğunun, öğrencilerin ürün dosyası oluşturmasını olumlu buldukları anlaşılmaktadır. "Performans ödevlerini, öğrenciyi araştırmaya sevk etmesi açısından faydalı buluyorum." şeklindeki 12 numaralı önermede, anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %67'si 'Evet' seçeneğini işaretleyerek performans ödevlerini olumlu bulduğunu belirtmiştir.

Değerlendirme formlarına ilişkin görüşlerin öğrenilmeye çalışıldığı bir sonraki önermede, anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %38'i 'Hayır' seçeneğini işaretleyerek değerlendirme formlarının doldurulmasını olumlu bulmadığı anlaşılmaktadır.

"Değerlendirme sürecine yönelik formların fazla oluşunun, öğretimi olumsuz etkilediğini düşünüyorum." önermesinde, anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %87'si 'Evet' seçeneğini işaretleyerek değerlendirme formlarının öğretimi olumsuz etkilediğini düşünmektedir. "Öğrenci sayısının fazlalığının, değerlendirme formlarının doldurulmasını ve takibini zorlaştırdığını düşünüyorum." önermesine, katılımcı öğretmenlerin %90 gibi büyük çoğunluğu 'Evet' yönünde görüş belirtmiştir. Anket sonuçlarından anlaşılacağı üzere, değerlendirme formlarının işlevini yerine getirememesinin ana nedeni olarak öğrenci fazlalığı görülmektedir.

"Değerlendirme formlarının hedeflediği amaçlara ulaştığını düşünmüyorum." önermesinden, katılımcı öğretmenlerin %64'ü 'Evet' seçeneğini işaretlemesi ile değerlendirme formlarının işlevini yerine getiremediği anlaşılmaktadır. "Öğrencilerin doldurduğu Öz Değerlendirme Formu'ndaki soruların yeterince açık olmadığını düşünüyorum." önermesine verilen yanıtlara baktığımızda, anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %59'u 'Evet' seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "Programda yer alan etkinliklerde, bilgisayar ve diğer bilgi teknolojilerinden faydalanılmasını olumlu buluyorum." şeklindeki 18 numaralı önermeye verilen yanıtlarda, katılımcı öğretmenlerin %90 gibi büyük çoğunluğu Görsel Sanatlar dersinde bilgisayar teknolojilerinin kullanılmasını olumlu bulduklarını belirtmişlerdir.

Bir sonraki "Programın kolay anlaşılabilir ve uygulanabilir nitelikte olduğunu düşünüyorum." önermesini yanıtlayan öğretmenlerin %49'u 'Bazen' seçeneğini işaretlerken; %36'sı "Evet", %15'i de 'Hayır' seçeneğini işaretlemiştir. Önermenin işaretlenme dağılımına bakıldığında, 'Bazen' seçeneğinin fazlalığı nedeniyle programın uygulanabilirliği ve anlaşılabilirliği üzerine kesin bir düşünce oluşmadığı anlaşılmaktadır.

"Programın, bölgesel ve yöresel farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlandığını düşünüyorum." şeklindeki önermeye katılımcı öğretmenlerin %56'sı 'Hayır' seçeneğini işaretlemiştir. Anket sonuçlarından, öğretmenlerin programın bölgesel ve yöresel farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlanmadığı görüşünde oldukları görülebilmektedir.

"Konuların öğrencilerin ilgi ve beklentilerine yönelik hazırlandığını düşünüyorum." önermesinin işaretlenme oranlarının birbirine yakın olduğu; öğretmenler arasında ortak bir görüş olmadığı görülmektedir. Anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %46'sı "Programın öğrenciyi araştırmaya sevk ettiğini düşünüyorum." şeklindeki 22 numaralı önermeye 'Evet' cevabı vermiştir. Anket sonuçlarından, öğretmenlerin programın öğrenciyi araştırmaya sevk ettiğini düşündükleri, fakat 'Bazen' seçeneğinin işaretlenme oranının fazlalığı nedeniyle kesin bir görüş belirtmedikleri anlaşılmaktadır.

"Programın hedeflediği estetik amaçları kazandırmada yeterli olmadığını düşünüyorum." önermesinde 'Bazen' seçeneğinin fazlalığı nedeniyle programın bazı konularda estetik amaçları kazandıramadığı anlaşılmaktadır.

Ders İşlenişine İlişkin Önergeler İle İlgili Bulgular

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin ders işlenişine ilişkin görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı 11 önermeyi içeren tablo, gerekli yorumlarla desteklenerek aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Görsel Sanatlar dersinin işleyişine ilişkin görüşlerinin dağılımı

Önermeler (n=39)		Evet		Hayır		Bazen	
		f	%	f	%	f	%
24	Derslerimi atölye ortamında işliyorum.	6	15	31	80	2	5
25	Öğrenci kazanımlarının tümünü edindirici etkinlikler hazırlayabiliyorum.	12	31	5	13	22	56
26	Yıllık planları hazırlarken internetten faydalanıyorum.	30	77	3	8	6	15
27	Yıllık planları hazırlarken programdaki örnek etkinliklerden faydalanıyorum.	28	72	2	5	9	23
28	Yıllık planları, diğer Görsel Sanatlar Dersi öğretmenleri ile beraber hazırlıyorum.	14	36	16	41	9	23
29	Değerlendirme sürecinde formların tamamını dolduramıyorum.	24	61	3	8	12	31
30	Programın değişmesi ile yeni öğretim yöntemleri kullanmaya başladım.	21	54	6	15	12	31
31	Öğrenci ürün dosyasının oluşturulmasını; değerlendirilme, öğrenci sayısının fazlalığı, muhafaza ve öğrenciye geri ulaştırma açısından sıkıntı yaşıyorum.	23	60	3	8	12	32
32	Öğrenme alanlarından Görsel Sanatlarda Biçimlendirme etkinliklerini uygulamak için koşullar uygun değil.	30	77	4	10	5	13
33	Öğrenme alanlarından Görsel Sanat Kültürü etkinliklerini uygulamak için koşullar uygun değil.	21	54	7	18	11	28
34	Öğrenme alanlarından Müze Bilinci etkinliklerini gerçekleştirmek için yönetim ve velilerden izin almak oldukça zor.	23	59	9	23	7	18

"*Derslerimi atölye ortamında işliyorum.*" önermesine anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %80 gibi büyük bir çoğunluğu 'Hayır' seçeneğini işaretlemiştir. Ayrıca 5 numaralı önermenin bulgularında, okullarda atölye ortamının bulunmadığı sonucuna varıldığı gibi, anketin uygulanması sırasında okullarda bulunan resim atölyeleri gezilmiş, bu atölyelerin bazılarının derslikten atölyeye çevrildiği, bazılarının da tiyatro salonunda bulunan sandalye düzeni değiştirilerek atölyeye benzetilmeye çalışıldığı görülmüştür.

"*Öğrenci kazanımlarının tümünü edindirici etkinlikler hazırlayabiliyorum.*" şeklindeki 25 numaralı önermede 'Bazen' seçeneğinin %56 işaretlenme oranı nedeniyle öğretmenlerin kesin bir görüşe sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. "*Yıllık planları hazırlarken internetten faydalanıyorum.*" önermesini yanıtlayan öğretmenlerin %77 gibi büyük çoğunluğunun 'Evet' seçeneğini işaretlemesiyle yıllık planları hazırlarken internetten faydalandığı anlaşılmaktadır.

Bir sonraki önermede anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %72'si 'Evet' seçeneğini işaretleyerek yıllık planları hazırlarken programdaki örnek etkinliklerden faydalandığını belirtmiştir. Ayrıca 6 numaralı önermenin bulgularından elde edilen, öğretmenlerin derslerine ilişkin ek bir çalışmaya gereksinim duymadıkları sonucuna ek olarak öğretmenlerin etkinlik oluşturmada internetten ya da örnek etkinliklerden faydalandığı, kendi yaratıcılıklarını katarak yeni etkinlikler oluşturmaya eğilimleri olmadığı anlaşılmaktadır.

"Yıllık planları, diğer Görsel Sanatlar Dersi öğretmenleri ile beraber hazırlıyorum." önermesinde ise %41 oranında 'Hayır' seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin etkinlikleri oluşturmada bireysel davrandıkları anlaşılmaktadır. "Değerlendirme sürecinde formların tamamını dolduramıyorum." önermesinde, öğretmenlerin %61'i değerlendirme formlarını dolduramadığını belirtmiştir. 15 numaralı önermenin bulgularından da, değerlendirme formlarının doldurulamamasının nedeninin öğrenci sayısının fazlalığı olduğu görülebilmektedir. "Programın değişmesi ile yeni öğretim yöntemleri kullanmaya başladım." önermesinde, anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %54'ü 'Evet' diyerek yeni öğretim yöntemleri kullanmaya başladığı anlaşılmaktadır.

"Öğrenci ürün dosyasının oluşturulmasını; değerlendirilme, öğrenci sayısının fazlalığı, muhafaza ve öğrenciye geri ulaştırma açısından sıkıntı yaşıyorum." şeklindeki önermede öğretmenlerin %60'ı ürün dosyası oluşturulmasında sıkıntı yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca 11 numaralı "Öğrencilerin ürün dosyası oluşturmasını olumlu buluyorum." önermesinde %79 oranında olumlu bulunduğu dair yanıt verildiği bilindiğinden, öğretmenlerin ürün dosyasını oluşturmayı olumlu buldukları fakat uygulamada sıkıntı yaşadıkları anket sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Ders işlenişine yönelik görüşlerin öğrenilmeye çalışıldığı anketin üçüncü bölümünde son üç soru, yeni programla birlikte ayrılan öğrenme alanlarına ilişkin görüşleri tespit etmeye yöneliktir. Bu tür önermelerin ilki olan "Öğrenme alanlarından Görsel Sanatlarda Biçimlendirme etkinliklerini uygulamak için koşullar uygun değil." önermesinde anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %77'si 'Evet' cevabı vererek koşulların uygun olmadığını belirtmiştir. Buna ek olarak, 5 numaralı önermenin bulgularından da okullardaki fiziki ortamın yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. "Öğrenme alanlarından Görsel Sanat Kültürü etkinliklerini uygulamak için koşullar uygun değil." önermesinde öğretmenlerin %54'ünün 'Evet' seçeneğini işaretlemesiyle görsel sanat kültürüne ilişkin etkinlikler için okullarda koşulların uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrenme alanlarının son önermesi olan "Öğrenme alanlarından Müze Bilinci etkinliklerini gerçekleştirmek için yönetim ve velilerden izin almak oldukça zor." önermesinde, öğretmenlerin %59'u 'Evet' seçeneğini işaretleyerek Müze bilinci etkinliklerinde sıkıntı yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Programın uygulanmasında öğretmenlerin ihtiyaçlarına ilişkin önermeler ile ilgili bulgular

Anket formunun son bölümü olan ve Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin programda zorlandıkları ve gözden geçirilmesini istedikleri bölümlerin belirlenmesini içeren önermelerden elde edilen bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. Bu bölümde yer alan ve Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin önem sıralaması yaptığı 35, 36 ve 37'inci sorularda birden fazla seçeneğin işaretlenmesi söz konusudur.

Tablo 5. Programın uygulanmasında öğretmenlerin ihtiyaçlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Önermeler (n=39)		Evet		Hayır		Bazen	
		f	%	f	%	f	%
35	Programda yer alan bazı alanları uygulamada zorlanıyorum.	24	62	9	23	6	15
36	Programı bazı nedenlerden dolayı uygulanabilir bulmuyorum.	37	95	2	5	-	-
37	Programın daha iyi uygulanabilmesi için bazı konuların tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum.	39	100	-	-	-	-

Anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %62'si, ilk önermede 'Evet' seçeneğini işaretleyerek programda yer alan bazı alanları uygulamakta zorlandığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler, önermenin altında bulunan, uygulamakta zorlandıklarını düşündükleri alanları önem sırasına göre sıralamış, elde edilen bulgularda ilk üç sıra dikkate alınarak Tablo 6'da verilmiştir.

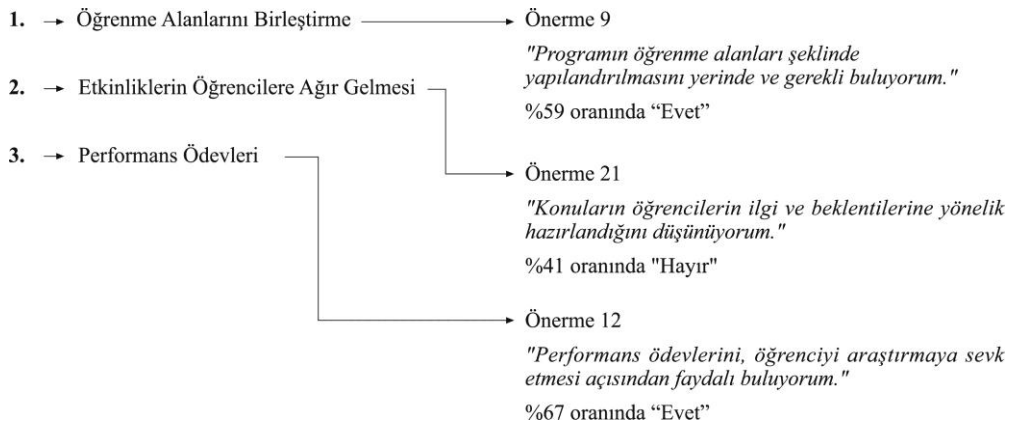
Tablo 6. Öğretmenlerin uygulama sırasında zorlandıkları alanlara ilişkin önem sıralaması

Seçenekler	Birinci		İkinci		Üçüncü		Toplam
	f	%	f	%	f	%	
Öğrenme Alanlarını Birleştirme	8	42	4	21	7	37	19
Yıllık Planı Zamanında Yetiştirme	1	7	5	33	9	60	15
Etkinliklerin Öğrencilere Ağır Gelmesi	4	21	12	63	3	16	19
Öğrenci Ürün Dosyası Oluşturma	4	18	10	45	8	37	22
Performans Ödevleri	4	15	4	15	19	70	27
Diğer	2	40	-	-	3	60	5

Öğretmenlerin %42'si uygulamada en çok zorlandıkları alan olarak birinci sırada "*Öğrenme Alanlarını Birleştirme*" seçeneğini belirtmişlerdir. Şekil 1'de görüldüğü üzere 9 numaralı "*Programın öğrenme alanları şeklinde yapılandırılmasını yerinde ve gerekli buluyorum.*" önermesinin bulgularında, öğretmenlerin %59'unun 'Evet' seçeneğini işaretlemesi ile programın öğrenme alanları şeklinde ayrılmasının olumlu karşılandığı fakat uygulamada sıkıntı yaşandığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin %63'ü "*Etkinliklerin öğrencilere ağır gelmesi*" seçeneğini ikinci sıraya koymuştur. Ek olarak Şekil 1'de görüldüğü üzere, 21 numaralı "*Konuların öğrencilerin ilgi ve beklentilerine yönelik hazırlandığını düşünüyorum.*" önermesinde %41 oranında 'Hayır' seçeneğinin işaretlendiği bilinmektedir.

Öğretmenlerin %70'i programda en çok zorlandıkları alan olarak üçüncü sıraya "*Performans Ödevleri*" seçeneğini koymuştur. Şekil 1'de görüldüğü üzere, 12 numaralı "*Performans ödevlerini, öğrenciyi araştırmaya sevk etmesi açısından faydalı buluyorum.*" önermesinden, öğretmenlerin performans ödevlerini olumlu buldukları fakat uygulamada sıkıntı yaşadıkları anlaşılmaktadır. Anket uygulamasına katılan öğretmenler, boş bırakılan "Diğer" seçeneğine "*Müze Bilinci*", "*Atölye eksikliği*" ve "*Ders saatinin azlığı*" gibi konuları yazmışlardır. Fakat "*Müze Bilinci*" dışında yazılan konuların programda yer almadıkları bilinmektedir.

Şekil 1

Öğretmenlerin %95 gibi büyük çoğunluğunun programı uygulanabilir bulmadığı 36 numaralı önermenin bulgularından anlaşılmaktadır. 'Bazen' seçeneğinin işaretlenmediği önermede, öğretmenlerin yalnızca %5'i programı uygulanabilir bulduğunu belirtmiştir. Öğretmenler, programın uygulanamama nedeni olarak düşündükleri alanları önem sırasına göre sıralamış, elde edilen bulgularda ilk dört sıra değerlendirmeye alınarak Tablo 7'de verilmiştir.

Seçenekler	Birinci		İkinci		Üçüncü		Dördüncü		Toplam
	f	%	f	%	f	%	f	%	f
Öğrencilerin malzeme getirmemesi	1	4	6	22	12	44	8	30	27
Gezi gözlem için izin zorluğu	3	11	5	18	12	43	8	28	28
Ders saatinin azlığı	24	75	4	13	3	9	1	3	32
Dersin atölye ortamında işlenememesi	2	6	25	81	4	13	-	-	31
Sanat içerikli kitapların bulunduğu kütüphane eksikliği	-	-	5	17	12	40	13	43	30
Okullardaki araç-gereç eksikliği	-	-	8	33	6	25	10	42	24
Öğrenci sayısının fazlalığı	2	7	11	41	8	30	6	22	27
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 7 Öğretmenlerin Görsel Sanatlar dersi öğretim programını uygulanabilir bulmamasına ilişkin önem sıralaması

Anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %75'inin "*Ders Saatinin Azlığı*" nedeniyle programı uygulanabilir bulmadığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin %81'i "*Dersin atölye ortamında işlenememesi*" seçeneği ikinci sıraya koymuştur.

1. → Ders saatinin azlığı
  2. → Dersin atölye ortamında işlenememesi
  3. → Gezi gözlem için izin zorluğu
  4. → Sanat içerikli kitapların bulunduğu kütüphane eksikliği
Okullardaki araç-gereç eksikliği
- Önerme 5
"Programın işlenebilmesi için okulumuzdaki fiziki ortamın yeterli olduğunu düşünmüyorum."
%67 oranında "Evet"
- Önerme 34
"Öğrenme alanlarından Müze Bilinci etkinliklerini gerçekleştirmek için yönetim ve velilerden izin almak oldukça zor."
%59 oranında "Evet"

Şekil 2

Şekil 2'de görüldüğü gibi, 5 numaralı önermenin bulguları da dikkate alındığında, sınırlı ders saati ve fiziki ortamın yetersizliği gibi nedenlerin programın uygulanmasını doğrudan etkilediği görülmektedir. Öğretmenlerin %44'ü "Öğrencilerin malzeme getirmemesi", %43'ü "Gezi gözlem için izin zorluğu" seçeneklerini üçüncü sıraya koymuşlardır. Tablo 4'te yer alan müze etkinliklerinin gerçekleştirilmesine ilişkin 34 numaralı önermenin bulgularından müze etkinliklerinin doğru bir şekilde işlenemediği anlaşılmaktadır. Dördüncü sırada, öğretmenlerin %43'ü "Sanat içerikli kitapların bulunduğu kütüphane eksikliği" seçeneğini, %42'si "Okullardaki araç-gereç eksikliği" seçeneğini belirtmiştir.

37 numaralı önermenin bulgularından, öğretmenlerin tamamının 'Evet' seçeneğini işaretleyerek, programın uygulanabilmesi için bazı konuların tekrar gözden geçirilmesi gerektiği konusunda ortak bir görüşe sahip oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenler, sorunun altına gözden geçirilmesinin gerekli olduğunu düşündükleri alanları önem sırasına göre sıralamıştır. Önermenin bulgularından ilk üç sıra değerlendirmeye alınmış ve Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Programın uygulanabilmesi için tekrar gözden geçirilmesi gereken alanlara ilişkin önem sıralaması

Şekil 3'ten de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %81 gibi büyük bir çoğunluğu birinci sırada "Ders Saatinin Arttırılması" konusunun gözden geçirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenlerin %64'ü "4 sanat disiplinine daha çok yer ayrılması" seçeneğini ikinci sıra olarak belirtmiştir. Üçüncü sırada %62 işaretlenme oranı ile "Öğrenci ürün dosyası oluşturma" ve %65 işaretlenme oranı ile "Performans ödevleri" birbirine yakın oranlara sahip olduğu görülmektedir.

1. —————> Ders Saatinin Arttırılması
  2. —————> 4 sanat disiplinine daha çok yer ayrılması
  3. —————> Performans Ödevleri
- Öğrenci ürün dosyası oluşturma
- Şekil 3

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin programın yürütülmesi sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin yazılmasının istendiği son önermede 39 öğretmenden 23'ü görüşlerini anket formu üzerinde belirtmiştir. Belirtilen çözüm önerilerine bakıldığında ise, Tablo 7 ve 8'de ortaya çıkan sonuçlara paralel olarak ders saatinin arttırılması önerisi üzerinde özellikle durulmuştur. Buna ek olarak öğretmenler, okullardaki atölye ve malzeme eksikliğinin giderilmesi, sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması, kılavuz kitabın daha detaylı olması, değerlendirme formlarının kullanışlı hale getirilmesi, müze etkinliklerinin yeniden düzenlenmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Sonuç ve Öneriler

Anket uygulamasına katılan katılımcıların çoğunluğunu bayan öğretmenlerin oluşturduğu, neredeyse tamamının lisans mezunu olduğu görülmektedir. Mesleki deneyim süreleri açısından deneyimli oldukları, göreve yeni başlayan öğretmen sayısının ise çok az olduğu görülebilmektedir.

Elde edilen bulgulara göre, yeni programın tanıtımı için yapılan hizmet içi eğitimin yeterli sayıda ve içerikte olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına katılma eğiliminde olmadıkları anlaşılmaktadır.

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin çoğunluğunun, yeni programı eskisine kıyasla daha iyi buldukları ve dersin adının değişmesine olumlu yaklaştıkları anket sonuçlarından anlaşılmaktadır. Aynı zamanda öğretmenler, programın uygulanabilmesi için okullardaki fiziki ortamın yeterli olmadığı görüşündedirler.

Seçenekler	Birinci		İkinci		Üçüncü		Toplam
	f	%	f	%	f	%	f
Öğrenci çalışmalarını değerlendirme süreci	2	8	14	54	10	38	26
4 sanat disiplinine daha çok yer ayrılması	5	18	18	64	5	18	28
Ders saatinin arttırılması	30	81	7	19	-	-	37
Öğrenci ürün dosyası oluşturma	-	-	9	38	15	62	24
Performans ödevleri	-	-	8	35	15	65	23
Diğer	-	-	2	50	2	50	4

Buna ek olarak, anket

formunun son bölümündeki önermelere verilen yanıtlarda, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun programın uygulanamama nedeni olarak ders saatinin azlığı ve dersin atölye ortamında işlenememesini işaretledikleri görülmektedir. Programın değişmesine karşın öğretmenlerin daha fazla çalışma gereksinimi duymamalarından, öğretmenlerin programın genel yaklaşımına ilişkin ek bir çalışma yapmadıkları sonucuna varılabilir.

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin yıllık planlarını hazırlarken internetten faydalandığı, etkinlik oluşturmada programdaki örnek etkinlikleri kullandığı ise anket formunun üçüncü bölümünde yer alan 26, 27 ve 28'inci önermelerin bulgularından anlaşılmaktadır. Böylelikle öğretmenlerin pek azının programın önerdiği etkinliklerin dışına çıkıp kendi yaratıcılıklarını kullanarak etkinlik oluşturduğu görülmüştür. 7 numaralı önermenin bulgularından öğretmenlerin, modern öğretim yaklaşımlarından biri olan yapılandırmacı yaklaşım hakkında eksiklikleri olduğunu düşündükleri sonucu çıkartılabilir.

Elde edilen bulgulara göre Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri dört sanat disiplinine programda yeteri kadar yer verildiğini düşünmektedirler. Değerlendirme formlarına yönelik görüşlerin belirlenmeye çalışıldığı önermelere verilen yanıtlardan anlaşıldığı üzere, değerlendirme sürecine yönelik formların fazla oluşunun öğretimi olumsuz etkilediği, sınıfların kalabalık olması yüzünden değerlendirme formlarının işlevini yerine getiremediği ve hedeflerine ulaşamadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bir Görsel Sanatlar dersi öğretmenine düşen öğrenci sayısı düşünüldüğünde değerlendirme formları ile başarı durumunun takibinin, sayfalarca formun tutulmasının ve saklanması zor olduğu belirlenmiştir.

Ürün dosyası, öğrencinin yıl içerisinde yaptığı tüm çalışmaların, ürünlerin bulunduğu dosyadır. M.E.B.'e (2006) göre ürün dosyası ile öğrenci, çalışmalarını karşılaştırma, yorumlama, saklama, yaptığı işe değer verme ve saygı duyma bilinci geliştirmektedir (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, s.30). Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, öğrencinin gelişim aşamalarını kendisinin görmesi açısından ürün dosyasını olumlu buldukları anket formunun ikinci bölümünde yer alan 11 numaralı önermenin bulgularından anlaşılmaktadır.

Elde edilen bilgilere göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ders içi etkinliklerde bilgisayar ve diğer teknolojilerden yararlanılmasını olumlu buldukları anlaşılmaktadır. Bu tür teknolojilerden yararlanılmasının konuların kolay anlaşılmasını ve akılda kalıcılığını sağladığı, görsel desteği ile dersin anlatımını çeşitlendirdiği görülmektedir.

Anket formunun ikinci bölümünde yer alan 19 numaralı önermenin bulgularından görüldüğü üzere, programın kolay anlaşılabilir ve uygulanabilir nitelikte olduğu konusunda öğretmenlerin ortak görüşe sahip olmadıkları görülmektedir. Ortak görüşte olunmayan diğer önerme de, aynı bölümün 21 numaralı önermesi olan programda yer alan konuların öğrencilerin ilgi, istek ve beklentilerine yönelik hazırlanmadığı şeklindeki önermedir.

Anket formundan elde edilen bulgulara göre öğretmenler, programın kültürel ve yöresel farklılıklar göz önünde tutularak hazırlanmadığı görüşündedir. Ayrıca öğretmenler, okul ve sınıfların bulunduğu mevcut durumu, müze ve sergi gezilerinin yapılamaması, ailelerin sanata bakış açısı ve öğrencilerin nitelikli sanat eserinden uzak kalması gibi nedenlerden dolayı programın hedeflediği estetik amaçları kazandırmada yeterli olmadığını düşünmektedir.

Öğretmenlerin çoğunluğu programın 'Görsel sanat kültürü', 'Müze bilinci' ve 'Görsel sanatlarda biçimlendirme' olmak üzere üç öğrenme alanına ayrılmasını olumlu karşılamaktadırlar. Fakat öğrenme alanlarının uygulanmasına ilişkin bilgilere programda açıkça yer verilmediğinden etkinliklerde öğrenme alanlarının tek ya da birleştirilerek kullanılmasının öğretmenlerin tercihine kaldığı gözlenmektedir. Bu durum, anket formunun dördüncü bölümünde yer alan 35 numaralı önermenin bulgularında

öğretmenlerin en çok öğrenme alanlarını birleştirmede zorlandıkları seçeneğinin işaretlemesiyle de anlaşılmaktadır.

Öğrenme alanlarının uygulanmasına yönelik 32 numaralı önermeye verilen yanıtlarda, öğretmenlerin büyük çoğunluğu 'Görsel sanatlarda biçimlendirme' öğrenme alanını uygulamak için koşulların uygun olmadığını belirtmiştir. Anket sonuçları incelendiğinde sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetik gibi disiplinleri kapsayan bir öğrenme alanı olan 'Görsel sanat kültürü' alanı için uygun koşulların bulunmadığı, öğretmenler tarafından belirtilmektedir. Estetik konusunun, okulların mevcut mimarisine, sergi salonunun bulunmamasına, okullarda nitelikli sanat eserinin yokluğuna, sergi gezilerinin yapılmasında karşılaşılan zorluklar gibi iç ve dış etkilere bağlı olduğu ve estetik beğeninin geliştirilmesinin rastlantıya bırakıldığı anlaşılmaktadır. Bu alana ilişkin öğretmenler tarafından getirilen bir eleştiri de sanat tarihine ilişkin teorik konuların fazlalığının uygulamaya zaman bırakmadığı ve teorinin öğrencilerde ilgi uyandırmadığı şeklindedir.

'Müze bilinci' öğrenme alanında, müze ve sergi gezilerinin yönetim ve velilerin tutumu sebebiyle genellikle yapılamadığı, öğretmenlerin performans ödevlerini müze ile ilişkilendirerek verdikleri anlaşılmaktadır.

Öneriler

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle programın tanıtımına yönelik hizmet içi eğitimlerin sayısı artırılarak; eğitim, bölgede görev yapan sanat eğitimcisi akademisyenler tarafından hem teorik hem de uygulamalı olarak verilmeli; öğretmenler yapılandırmacı yaklaşım ve kullanılabileceği yöntemler hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

Programın bölgesel farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlanabilmesi için seçilen bölgelerde görev yapan akademisyen ve öğretmenlerden oluşan bölge komisyonları oluşturulmalı ve program geliştirme sürecine dâhil edilmelidir.

Görsel Sanatlar dersinin verimli işlenebilmesi ve programdan bekleneni yerine getirebilmesi için ilk olarak yapılması gereken 4–8. sınıflardaki bir ders saati olan ders saati süresinin en az iki ders saati olarak artırılmasıdır.

Görsel Sanatlar dersinin verimliliğini etkileyen faktörlerden birisi de sınıflardaki öğrenci sayısının fazlalığıdır. Öğretmenlerin grup çalışmaları ve işbirlikli öğrenme gibi programın getirdiği yaklaşımlara uygun öğrenme yöntemlerini günümüz kalabalık sınıflarında uygulama şansı neredeyse yok gibidir. Bu nedenle öğrenci sayısının azaltılması zorunludur. Bu durum ya derslik başına en az 15 öğrenci olacak şekilde ek derslikler açılarak ya da Görsel Sanatlar Dersi için farklı bir ders programı oluşturulup, sınıfları şubelere ayırarak giderilebilir.

Programın etkin uygulanabilmesi için öncelikli olarak okullardaki fiziki ortam iyileştirilmelidir. Okullarda Görsel Sanatlar dersine ait bir atölyenin bulunması, okul yönetiminin tercihine bırakılmamalıdır. Sanat içerikli kitapların bulunduğu mini kütüphane, öğrenci çalışmalarının asılabileceği sergi panoları, atölye duvarlarında ünlü ressamların tıpkıbasımları ile zenginleştirilmiş Görsel Sanatlar dersine özgü bir atölye bulunması zorunlu olmalıdır.

Sanat terminolojisi, sanat eleştirisi ve sanat tarihi gibi disiplinlerin öğretimi için öğrencinin düzeyine uygun kitaplar hazırlanabilir. Bu kitaplar, hem öğrencinin elinde her zaman ulaşabileceği görsel bir veri kaynağı olabileceği gibi hem de terminolojiyi kalıcı hale getirecek test ve uygulamaları içerebilir.

Değerlendirme formlarında yeniden düzenlemeye gidilmelidir. Sayfalarca doldurulan ve takip edilemeyen değerlendirme formlarının yerine alternatif not sistemi geliştirilmeli; değerlendirme süreci, öğrencinin bütün bir yıl içerisinde yaptığı çalışmaları içeren ürün dosyası üzerinden yapılmalıdır. Müze etkinliklerinin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için "Gezi Gözlem Dersi" adında ayrı bir ders konulabilir.

Öğretmen kılavuz kitabı, genellikle programdan aynen alınan bilgileri, etkinlik ve form örneklerini içermektedir. Her yıl yenilenen kılavuz kitabı programın esnek bıraktığı alanlarda öğretmeni bilgilendirici ve yönlendirici olmalıdır.

Okullar, bütün bir öğretim yılı içerisinde zamanlarının büyük bölümünü geçirdikleri mekânlar olarak öğrencileri olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Okulların eğitim-öğretim faaliyetlerine uygun olmasından estetiğine varıncaya kadar üzerinde gerekli düzeltmelerin yapılması üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Kaynakça

M.E.B. (2006). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı*. Ankara.

Erdamar, G. ve Demirel, M. (2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Duyuşsal ve Bilişsel Öğrenme Ürünlerine Etkisi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 629-661. http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2008_cilt6/sayi_4/629-661.pdf adresinden alınmıştır.

San, İ. (1979). *Sanatsal Yaratma, Çocukta Yaratıcılık*, 2. Baskı. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

When it comes to determining the success of a curriculum, there is perhaps direct correlation between the curriculum and the teachers who are the primary practitioners; and whether or not they would adopt the new curriculum. In this respect, the views of Visual Arts teachers have great importance for the future of Visual Arts Education curriculum.

Findings in this study constitute the partial findings collected through a survey questionnaire, applied at 30 public elementary schools in three central districts -Osmangazi, Yıldırım, Nilüfer- of Bursa, Turkey in 2009-2010 School-Year with 39 Visual Arts teachers. In this study, which aims to learn the views of the second tier Visual Arts teachers in primary schools regarding the new education program, a survey form of 38 premises were applied to the teachers, and the filled-in forms were evaluated after the survey was applied.

In accordance with the findings, it is understood that the majority of Visual Arts teachers think that the new program is better than the old one, and they approach positively to the course's name to be changed; however, they have difficulties in the application. The vast majority of the teachers marked the lack of course hours and not teaching the course in the atelier environment as the reasons for the program not to be applied properly. It can be concluded that the teachers did not do an additional study for the general approach of the program since they did not find it necessary to do extra work even though the program was changed. It is understood that the teachers of Visual Arts benefit from the Internet while they prepare their yearly plans and use the sample activities in the program for the real activities in class. Thus, it is understood that very few of the teachers went out of the activities

suggested by the program and created activities using their own creativity. The teachers of Visual Arts think that the four disciplines of art take place in the program sufficient enough. As it is understood from the answers given to the premises directed to appraise the views in the evaluation forms, having many forms for the evaluation process affected the teaching negatively; the evaluation forms could not function as desired since the classes were overcrowded, and their targets were not reached. Additionally, when the student number for a Visual Arts teacher was considered, the watching of the success status with the evaluation forms is difficult since it takes a lot of pages to record. The teachers are in the opinion that the program was not prepared considering the cultural and domestic differences. In addition, the teachers are in the opinion that the program is not proficient enough to bring in the aesthetic aims that it targets because of the reasons such as the present states of the schools and classrooms, museums and exhibition trips not being done, the viewpoints of the families and the students' staying away from quality works of art. The majority of the teachers react positively to the program being divided into three learning fields as 'Visual arts culture,' 'Museum consciousness,' and 'Formatting in visual arts.' However, it is observed that the use of learning fields alone or combined in the activities is left to the teachers since the application information about them are not stated in the program openly. The answers given for the application of the learning fields, the vast majority of the teachers stated that the conditions were not sufficient enough to apply the learning field of 'Formatting in visual arts.' When the survey results are reviewed, 'Visual arts culture,' which is a learning field covering the art history, art critique and aesthetic, the teachers stated that the conditions were not appropriate. It is understood that the aesthetics is dependent on various factors such as the present architecture of schools, having no exhibition halls, quality works of art and art trips; therefore its improvement is left to the coincidence. Another criticism by the teachers directed to this field is that the excessiveness of the theoretical subjects take up the time of the application and the theories do not interest the students. Considering the findings, various suggestions were made to contribute to the improvement of the program.